

VALIDACIÓ DE L'ESCALA DE CATASTROFITZACIÓ PER A DOLOR CRÒNIC NO ONCOLÒGIC

Aina Perelló Bratescu.
Metgessa de Família CAP Larrard, Grup Atdom CAMFiC.

Isabel Plaza Espuña.
Tècnica de Salut. Unitat d'Avaluació, Sistemes d'Informació i Qualitat (BASIQ).

www.painexhibit.org : Louis Corbin ; Seattle : **“Escala de dolor”** .

Quantes vegades m’han preguntat que puntuï el meu dolor de l’1 al 10 ! Cap número pot mesurar la quantitat de temps perdut, les nits sense poder dormir, les relacions fallides, la desesperança, la por i la incapacitat de cuidar de mi mateix. Aquest quadre mostra la incapacitat de mesurar tot l’abast del meu dolor i , alhora, la meua lluita per mantenir la fe.

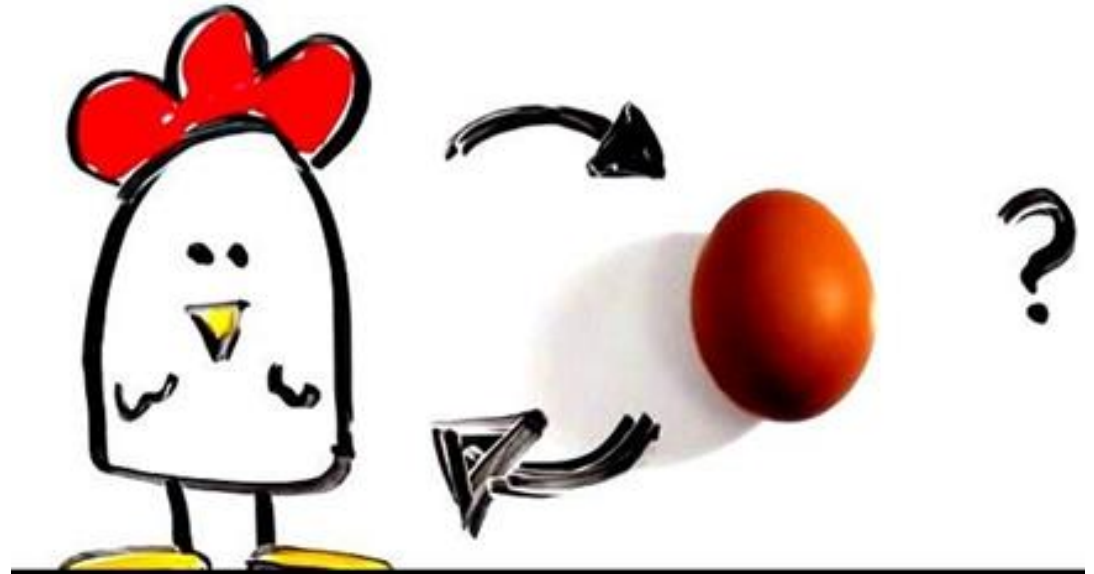
CONCEPTE

- Conjunt de processos cognitius i emocionals que engloben una magnificació de l'estímul dolorós, sentiments de desesperança i una orientació pessimista general ¹.
- “*Mala adaptació al dolor*”: pensaments negatius i idealització del dolor ².
- Relacionat amb elevats nivells d'estrés i episodis d'ansietat i / o depressió prèvies ².

1. PubMed (terme descriptor Mesh): Anxiety / Psychiatry and Psychology Category / Behavior and Behavior Mechanisms. Year introduced: 2011.
2. Rosenstiel AK, Keefe FJ. The use of coping strategies in chronic low back pain patients: relationship to patient characteristics and current adjustment. Pain. 1983 Sep;17(1):33-44

CARACTERÍSTIQUES

- Atenció enfocada cap a sensacions físiques doloroses i incapacitat d'evitar-les. Estimulació exagerada de la xarxa d'atenció cerebral ¹.
- La catastrofització incrementa la percepció dolorosa i el dolor intens genera més catastrofització (cercle viciós) ¹.

1. Seminowicz, D. A., Davis, K. D. Cortical responses to pain in healthy individuals depends on pain catastrophizing. Pain 2006, 120: 297 – 306.
2. Sullivan M, Bishop S, Pivik J. The Pain Catastrophizing Scale: Development and validation. Psychological Assessment. 1995;7:524–32.

EFFECTES SOBRE L'ANALGÈSIA

- El fenomen de la catastrofització interfereix els mecanismes d'inhibició del dolor ¹ :
 - A més grau de catastrofització del dolor:
 - Major percepció de dolor (magnificació),
 - Major demanda/consum d'analgèsics.
 - Analgèsics de major potència (opioides majors).
 - ↓ Menor efectivitat dels fàrmacs analgèsics ².

1. Goodin, B. R., McGuire, L., Allshouse, M., et al. Associations Between Catastrophizing and Endogenous Pain-Inhibitory Processes. J Pain 2008. Jacobsen, P. B., Butler, R. W.

2. Weissman-Fogel, I., Sprecher, E., and Pud, D. Effects of catastrophizing on pain perception and pain modulation. Exp Brain Res 2008, 186:79-87.

Jen Watson
Kitchener, Ontario, Canada
"Breakfast, Lunch, Dinner"
paper, ink and pills
8.5 inches long x 11 inches wide

www.painexhibit.org

This piece speaks to what feels like my daily meals. I take many medications each and every day to manage my pain and my mental health. This "meal" includes the four "food" groups - medications for: pain, inflammation, anxiety and depression.

PAIN CATASTROPHIZING SCALE (PCS):

- Qüestionari creat el 1995 per Michael Sullivan a Montreal.
- Adaptat culturalment i validat a l'anglès (canadenc) per a tot tipus de dolor:
 - Agut / crònic; oncològic / no; real / anticipat.
- Compost per 13 preguntes amb 3 dimensions:
 - Rumiació; Magnificació; Desesperança.**
- Puntuació entre 0-52:
 - => 30 punts: catastrofització del dolor.

Michael Sullivan. Centre for Research on Pain, Disability and Social Integration. Departament de Psicologia de la Universitat Mc Gill. Montreal, Canadà.

PAIN CATASTROPHIZING SCALE (PCS)

1. I worry all the time about whether the pain will end.	Helplessness
2. I feel I can't go on.	
3. It's terrible and I think it's never going to get any better.	
4. It's awful and I feel it's overwhelms me.	
5. I feel I can't stand it any more.	
6. I become afraid that the pain will get worse.	Magnification
7. I keep thinking of other painful events.	
8. I anxiously want the pain to go away.	Rumiation
9. I can't seem to keep it out of my mind.	
10. I keep thinking about how much it hurts.	
11. I keep thinking about how badly I want the pain to stop.	
12. There's nothing I can do to reduce the intensity of the pain.	Helplessness
13. I wonder whether something serious might happen.	Magnification

VALIDACIÓ DEL QÜESTIONARI PCS

Català: nens sans¹; adults amb fuetada cervical² .

1. Solé E, Castarlenas E, Miró J. A Catalan adaptation and validation of the Pain Catastrophizing Scale for Children. Psychol Assess. 2016 Jun;28(6):e119-26. doi: 10.1037/pas0000243. Epub 2015 Nov 30.
2. Miró J, Nieto R, Huguet A. The Catalan version of the Pain Catastrophizing Scale: a useful instrument to assess catastrophic thinking in whiplash patients. J Pain. 2008 May;9(5):397-406. doi: 10.1016/j.jpain.2007.12.004. Epub 2008 Jan 28.

Castellà: fibromiàlgia³; dona sana⁴; esportistes sans amb ansietat⁵.

3. ***García J, Rodero B , Alda M, Sobradie N, Montero J, Moreno S. Validación de la versión española de la escala de la catastrofización ante el dolor (Pain Catastrophizing Scale) en la fibromialgia. Medicina clínica. Vol. 131. Núm. 13. 18 Octubre 2008.***
4. López-Pérez A, Calero-García MD. Sensibilidad al dolor, autorregulación, afrontamiento y personalidad en mujeres adultas sanas. Psicothema 2008. Vol. 20, nº 3, pp. 420-426
5. Olmedilla A, Ortega E, Boladeras A, Abenza L, Esparza S. Relaciones entre catastrofismo ante el dolor y ansiedad en deportistas. Anuario de psicología clínica y la Salud 4 (2008) 45-51.

2008; García Campayo et al. Zaragoza. PCS-castellano para fibromialgia.

Estoy preocupado todo el tiempo pensando en si el dolor desaparecerá	Pesimismo
Siento que ya no puedo más	
Es terrible y pienso que esto nunca va a mejorar	
Es horrible y siento que esto es más fuerte que yo	
Siento que no puedo soportarlo más	
Temo que el dolor empeore	Magnificación
No dejo de pensar en otras situaciones en las que experimento dolor	
Deseo desesperadamente que desaparezca el dolor	Rumiación
No puedo apartar el dolor de mi mente	
No dejo de pensar en lo mucho que me duele	
No dejo de pensar en lo mucho que deseo que desaparezca el dolor	
No hay nada que pueda hacer para aliviar la intensidad del dolor	Pesimismo
Me pregunto si me puede pasar algo grave	Magnificación

Vàrem demanar permís a l'autor i ens ha autoritzat:

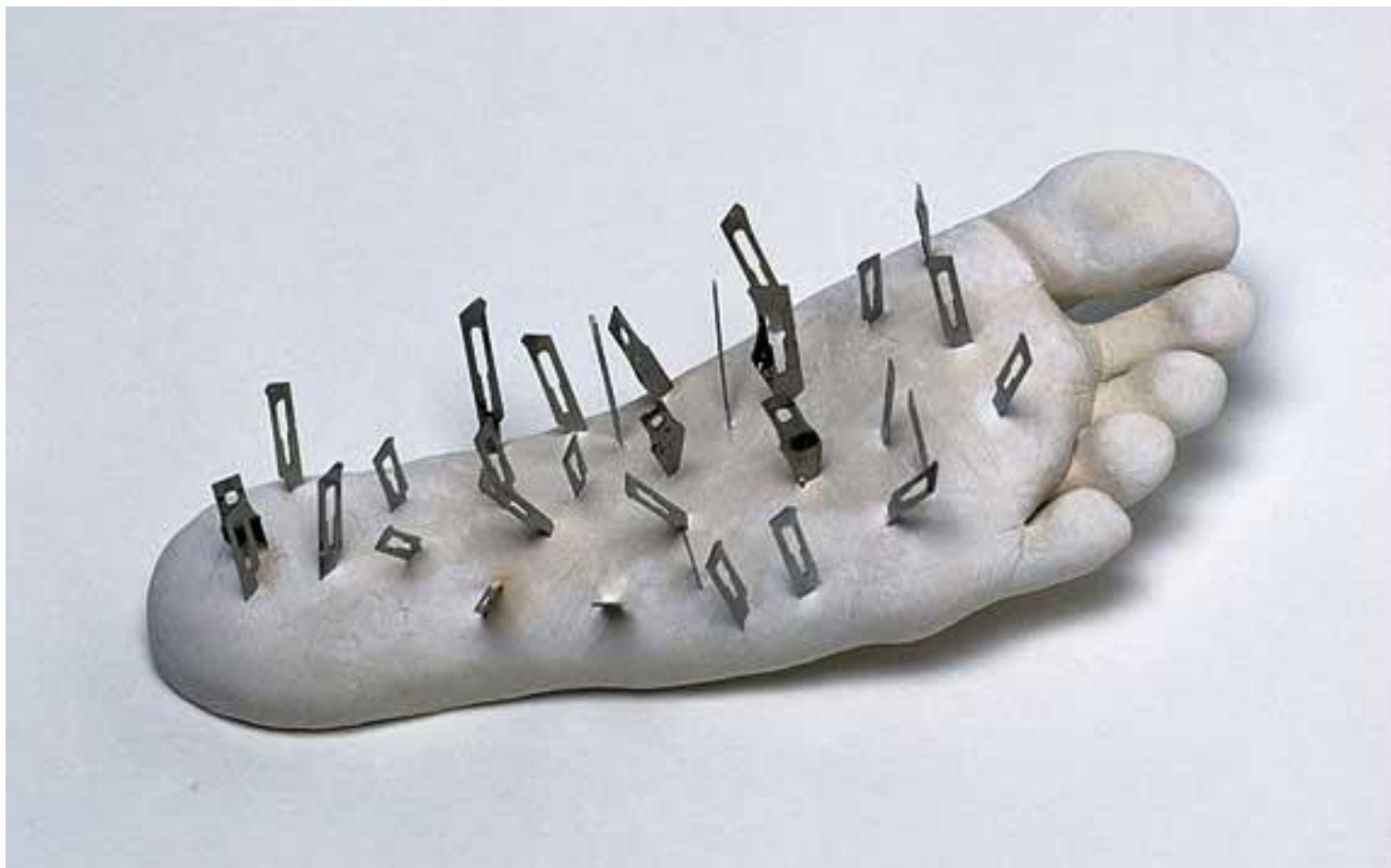
Javier García Campayo. Catedrático de Psiquiatría. Departamento de Psiquiatría, Hospital Universitario Miguel Servet, Universidad de Zaragoza

ORIGEN DEL NOSTRE ESTUDI XB¹

- Volíem detectar la catastrofització del dolor en pacients amb dolor crònic no oncològic (DCNO):
 - No podíem fer-ho perquè no tenim cap qüestionari validat al català o castellà! (només al castellà per a la fibromiàlgia). Opcions d'estudi de recerca:
 - ***Validar a partir de la versió castellana del qüestionari per a la fibromiàlgia (García Campayo et al, 2008). Opció més factible i econòmica.***
 - Traduir, adaptar culturalment i validar de l'anglès al català a partir de la versió original anglesa (Sullivan et al, 1999). Línia futura de recerca.

1. Ajuda a projectes de recerca de la Gerència d'Atenció Primària ICS.

ESTUDI XB: VALIDACIÓ DEL QÜESTIONARI DE CATASTROFITZACIÓ DEL DOLOR AL CASTELLÀ PER A DOLOR CRÒNIC NO ONCOLÒGIC

EQUIP INVESTIGADOR

Aina Perelló, Cristina del Pino. CAP BARCELONETA. BARCELONA

Carlos De-Juan, Dolors Vila. CAP LA MINA. SANTADRIÀ DEL BESÒS

Elisabet Fructuoso. CAP FONDO, SANTA COLOMA DE GRAMANET

Natalia Riera, Eva González. CAP SAGRADA FAMÍLIA-GAUDÍ. BARCELONA

Isabel Plaza. Unitat BASIQ Gerència Territorial. BARCELONA

Maite Coll, Lidia Troya. CAP MONTNEGRE. BARCELONA

Anna Lorente, Rosa López, Jordi Grau. CAP RAVALSUD. BARCELONA

Eduard Borreguero, Amaia Morón. CAP TORREFORTA-LA GRANJA, TARRAGONA

OBJECTIUS

- Objectiu principal: Validar la versió en castellà per a la fibromiàlgia de la “Pain catastrophizing scale” (PCS) en pacients amb dolor crònic no oncològic (DCNO).
- Objectius secundaris: Conèixer la relació entre el grau de catastrofització de dolor i les característiques del pacient i del seu dolor:

Sexe, edat, intensitat del dolor (EVA), antecedents de dolor sever, tipus de dolor (nociceptiu, neuropàtic, etc.), causa del dolor (artropaties, lumbàlgies, etc.), tractaments analgèsics, ansietat, depressió i qualitat de vida.

MATERIAL I MÈTODES

- Estudi de validació d'un qüestionari: observacional, prospectiu i multicèntric.
- Àmbit d'estudi: 9 Equips d'Atenció primària de Catalunya:
 - Centres d'Atenció Primària (CAP) Montnegre, CAP Raval sud, CAP Barceloneta, CAP Sagrada família–Gaudí (Barcelona).
 - CAP La Mina (Sant Adrià del Besòs).
 - CAP Fondo (Santa Coloma de Gramenet).
 - CAP Penedès rural (Santa Margarida i els Monjos).
 - CAP Torreforta- La Granja (Tarragona).
- Variabilitat socioeconòmica. Tipologia urbà – rural.

POBLACIÓ D'ESTUDI

1. PACIENTS AMB DOLOR CRÒNIC NO ONCOLÒGIC (DCNO):
 - Criteris d'inclusió: Pacients adults amb DCNO (s'inclou dolor neuropàtic i nociceptiu).
 - Criteris d'exclusió: FIBROMIÀLGIA (perquè ja està validat), dolor oncològic, pacients que no parlen castellà, problemes sensorials i demències que impedeixin la participació.
2. PACIENTS SENSE DCNO (GRUP CONTROL):
Pacients que es visitin per qualsevol motiu, excloent pacients amb dolor agut disruptiu.

MOSTRA

- Mostra consecutiva a partir d'una llista de pacients amb diagnòstics causants de dolor.
- 10 pacients per ítem de l'escala.
 - Escala de 13 ítems.
 - Mostra=130 pacients.
 - 90,0% amb DCNO.
 - 10,0% pacients control.
 - ✓ *Per detectar efecte mínim del qüestionari: pacients controls puntuació mínima de catastrofització.*

Susan Gofstein
Chicago, Illinois
"Resonance: Erasure"
oil and collage on MRI
17 inches long x 14 inches wide

Pain is a solitary truth that defies communication, A maddeningly subjective and resistant to language and measurement. To live in pain is to live in isolation.

METODOLOGIA

1ª VISITA:

- Anamnesi sobre el dolor-causa immediata: tt farmac., antecedents de dolor, característiques del pacient.
- Escala EVA.
- **Qüestionari de catastrofització PCS castellà.**
- Escala HAD ansietat-depressió.
- Test Euroqol de qualitat de vida.

2ª VISITA a la setmana següent (condicions d'estabilitat del dolor crònic): test de repetibilitat del qüestionari.

- Escala EVA.
- **Qüestionari de catastrofització PCS castellà.**

RESULTATS

ESTUDI XB: VALIDACIÓ DEL QÜESTIONARI DE CATASTROFITZACIÓ DEL DOLOR AL CASTELLÀ PER A DOLOR CRÒNIC NO ONCOLÒGIC.

Mary Andrus
Chicago, Illinois
"I Don't Want To Be Sick"
mixed media on wood
48 inches long x 16 inches wide x 2 inches deep

The image is in response to the physical sensations and the emotional experience I was facing in dealing and living with chronic pain and illness.

CARACTERÍSTIQUES DE LA MOSTRA

Variables	Pacients amb catastrofització		Pacients sense catastrofització		Pacients amb dolor crònic	
	MITJANA (DE)	%	MITJANA (DE)	%	MITJANA (DE)	%
Edat (anys)	54,5 (13,9)		66,3 (14,1)		66,0 (14,2)	
Sexe						
Homes		18,0%		29,3%		24,2%
Dones		82,0%		70,7%		75,8%
Experiència dolorosa prèvia		42,6%		41,7%		41,0%
Intensitat del dolor (EVA)	7,3 (2,1)		5,3 (3,1)		6,0 (3,0)	
Tipus de dolor						
Nociceptiu somàtic		69,9%		46,8%		63,6%
Tractament analgèsic		90,0%		88,0%		89,00%
Opioides majors		17,0%		7,0%		10,0%
Puntuació test catastrofització	39,5 (DE 5,2)		18,2 (DE 11,3)		26,6 (DE 14,1)	
Test HAD ansietat	12,8 (DE 3,7)	77,1%	7,7 (DE 5,0)	22,5%	9,3 (DE 5,3)	39,3%
Test HAD depressió	10,4 (DE 4,1)	54,2%	5,8 (DE 4,6)	22,6%	7,5 (DE 5,0)	31,1%
Qualitat de vida Euroqol	27,22 (DE 21,9)		62,32 (DE 21,7)		56,9 (DE 23,1)	
Pacients amb dolor crònic	57 pacients (49,2%)		60 pacients (50,7%)		117 pacients (90,0%)	
Pacients control (sense dolor crònic)					13 pacients (10%)	
Total mostra (pacients amb dolor crònic i controls sense dolor)					130 pacients (100%)	

PROVES DE VALIDESA D'UN QÜESTIONARI

- **VALIDESA:** Mesura de l'exactitud d'un qüestionari.
 - Constructe-Criteri: compara la puntuació del test de catastrofització amb escales similars (no en tenim) o variables correlacionades segons bibliografia. Correlació lineal Pearson.
- **FIABILITAT:** Estabilitat del qüestionari.
 - Consistència interna: Preguntes interrelacionades dins de la mateixa dimensió. Prova alfa de Cronbach (matriu de correlació-covariances ítem-dimensió-qüestionari).
 - Test de repetibilitat (test-retest): coeficient de correlació intraclasse. Mesura l'estabilitat en el temps del qüestionari.

VALIDESA DE CONSTRUCTE

- Comparar la puntuació del test de catastrofització amb l'escala EVA, el test HAD de ansietat-depressió i l'EuroQol (termòmetre de qualitat de vida).

Coefficients ^a						
Model		Coefficients		ed	t	Sig.
		B	Std. Error	Beta		
1	(Constant)	6,000	5,202		1,153	,251
	Escala EVA (PRIMERA VISITA)	1,297	,368	,284	3,529	,001
	HAD-ANS	,934	,234	,353	3,989	,000
	HAD-DEP	,615	,266	,221	2,315	,022
	TERMÓMETRO EUROQOL	-,019	,054	-,031	-,356	,723

- Relació significativa amb l'escala EVA i test HAD-ansietat $p < 0,001$
- Coefficient de correlació Pearson: $R = 0,728$ (recomenable $> 0,70$).

Model Summary^b

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
1	,728 ^a	,530	,513	9,7466318

a. Predictors: (Constant), TERMÓMETRO EUROQOL , HAD-ANS, Escala EVA (PRIMERA VISITA) , HAD-DEP

b. Dependent Variable: 1V-TOTAL PCS

FIABILITAT DEL QÜESTIONARI

CONSISTÈNCIA INTERNA DEL QÜESTIONARI:

- Preguntes interrelacionades dins de la mateixa dimensió.
- Prova alfa de Cronbach*
- Matriu de correlació-covariança ítem-dimensió-qüestionari*

* *Valors desitjables > 0,70*

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	Cronbach's Alpha Based on Standardized Items	N of Items
,870	,940	4

Inter-Item Correlation Matrix

	1V-RUMIACIÓN	1V-MAGNIFICACIÓN	1V-DESESPERANZA	1V-TOTAL PCS
1V-RUMIACIÓN	1,000	,717	,785	,902
1V-MAGNIFICACIÓN	,717	1,000	,631	,795
1V-DESESPERANZA	,785	,631	1,000	,946
1V-TOTAL PCS	,902	,795	,946	1,000

TEST DE REPETIBILITAT

TEST-RETEST: Mesura l'estabilitat en el temps del qüestionari.

- Pacients amb dolor estable després d'una setmana (situació d'estabilitat del dolor crònic). *La diferència entre la puntuació EVA de la 1^a-2ª visita només varia entre 0 i 2 unitats. $83 / 133 = 82.7\%$*

Coeficient de correlació intraclasse: 0,87; $p < 0,0001$.

Intraclass Correlation Coefficient

	Intraclass Correlation ^a	95% Confidence Interval		F Test with True Value 0			
		Lower Bound	Upper Bound	Value	df1	df2	Sig
Single Measures	,626 ^b	,548	,699	7,684	128	384	,000
Average Measures	,870 ^c	,829	,903	7,684	128	384	,000

Two-way mixed effects model where people effects are random and measures effects are fixed.

a. Type C intraclass correlation coefficients using a consistency definition-the between-measure variance is excluded from the denominator variance.

b. The estimator is the same, whether the interaction effect is present or not.

c. This estimate is computed assuming the interaction effect is absent, because it is not estimable otherwise.

CONCLUSIONS

- Validació del qüestionari de catastrofització del dolor per a dolor crònic no oncològic. * Fins ara només el teníem en castellà per a la fibromiàlgia.
- El seu ús seria recomanable a la pràctica assistencial:
 - Detectar la catastrofització del dolor ens permetrà un abordatge específic i integral d'aquests pacients:
 - Abordatge dels aspectes psicològics relacionats amb la catastrofització del dolor mitjançant mindfulness i teràpies cognitiu-conductuals^{1,2}.
 - Revisió del tractament analgèsic, sobretot en cas d'opioïdes majors.

1. Schutze R., Rees C., Preece M., Schutze M. (2010). Low mindfulness predicts pain catastrophizing in a fear-avoidance model of chronic pain. *Pain* 148, 120–127.
2. Prins B, Decuyper A, Van Damme S. Effects of mindfulness and distraction on pain depend upon individual differences in pain catastrophizing: an experimental study. *Eur J Pain*. 2014 Oct;18(9):1307-15.

VÍDEO

Linda Langerak
Beaverton, Ontario, Canada
"Release II"
acrylic
40 inches long x 39 inches wide

Gràcies!

CAMFiC

societat catalana de medicina
familiar i comunitària